

BUITEN

19^e JAARGANG N°. 38.

ZATERDAG 19 SEPTEMBER 1925.

Foto C. Steenbergh.

*EEN BIJZONDERE STADSTUIN.
AANLEG VAN MEVROUW J. DE JOSSELIN DE JONG.*

BUITEN

Geïllustreerd Weekblad
aan het Buitenleven gewijd

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

EEN BIJZONDERE STADSTUIN, DOOR TINE COOL, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 445 EN 448
MARIANNE HOOGLAND, DOOR MARIE VAN ZEG- GELEN (12).	BLZ. 446
DE NIEUWE KERK TE AMSTERDAM, DOOR RO VAN OVEN, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 449—450
BAD MÜNSTER AM STEIN, ILL.	451
DE CARRISO GORGE IN CALIFORNIË, DOOR F. S. BOSMAN, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 451
EEN SIERLIJKE BLOEIENDE HANGPLANT, DOOR A. J. VAN LAREN, GEÏLLUSTREERD	„ 452
EEN THUISREIS, DOOR P. TE WECHSEL, GEÏLLUSTR.	„ 453
DE VIER VOORNAAMSTE STEDEN VAN MAROKKO, GEZIEN DOOR EEN ITALIAAN, DOOR FRANCESCO SAPORI, GEÏLLUSTREERD	„ 454
REGENLIEDJE (GEDICHT), DOOR G. L.	„ 454
OP LEVEN EN DOOD, NAAR HET ENGELSCHE DOOR CHLS. G. D. ROBERTS (20).	„ 455
EIKEBOOM TE OEELE BIJ DELDEN, ILLUSTRATIE	„ 456

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie" of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten". Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

Uitgever van SCHELTEMA & HOLKEMA'S BOEKHANDEL
K. Groesbeek & Paul Nijhoff -AMSTERDAM-

MARIANNE HOOGLAND

door

MARIE VAN ZEGGELEN.

12)

NU, Tante Eline zou niet te klagen hebben. En Mariannetje had ook een prettige plaats, veel te mooi voor zoo'n jong ding van zestien jaar, maar ze was ook het enige jonge meisje aan tafel! Het kon niet anders; als er vreemden bij waren genoodigd, zou het intieme karakter van zoo'n huiselijk feest er af zijn! Ja, ze wist wel wie David zelf er graag bij had gezocht: Louise Morance! maar daar waren vader noch zij op ingegaan. David dweept wat te veel met Louise. Zou de jongen werkelijk verliefd op haar zijn? of was het de kunst die hen bond? David was nu drie en twintig. Louise? zeker was zij de dertig reeds voorbij! Zij zag er jonger uit omdat zij zoo tener en zoo levendig was, maar dat geteekende blosje op haar wangen en die schitterende oogen voorspelden niets goeds. Père Morance was in voortdurende bezorgdheid over zijn dochter, die het leven met hartstocht genoot en van geen rusten wilde weten vóór zij plotseling ineenzakte en weken lang moedig had om op een badplaats of in het zonnige zuiden weder op krachten te komen. Maar afgezien van Louise's leeftijd zou zij zeker geen gewenschte partij voor David zijn. Maar David was koppig, precies als Marianne! Als de Hooglandjes eenmaal iets in het hoofd hadden, waren ze er niet makkelijk af te brengen! Haar Tom was anders! Met teederheid ging Antje's hart opeens naar haar eigen jongen uit. Hij was in Leipzig voor z'n studie. Over een jaar zou hij weer thuis komen, als compagnon van Oom Piet. Dan was haar zonetje weer thuis. Oom Piet en Tom, die twee zouden een spannetje zijn. Het was wel jammer dat Tom niet bij David's promotiefeest kon zijn, maar dat was nu eenmaal zoo! Het volgende jaar zouden ze allen bij elkaar zijn als Tom Oom's compagnon werd. Wat verlangde zij toch naar haar armen lieven Tom. Haar „arme lieve Tom", dat was denaam dien

ze hem altijd in gedachte gaf. Dat „arme" sloeg op zijn kreupelheid, maar het was gekheid hem arm te noemen! Hij was de vrolijkste van het gezin... en de liefste, fluisterde het in haar. O, haar man, haar Wijbrand, stond boven alles, in haar. O, haar man, haar Wijbrand, stond boven alles, David en Marianne waren een paar nobele kinderen, maar Tom, ach Tom was zooveel voor haar! Tom was haar jong geluk met Leonard Corver, die zoo vroeg van haar was heengegaan, Tom was het kind, dat zooveel zorgen reeds gegeven had bij zijn geboorte maar dat bij haar gebleven was als haar trooster, toen ze alleen was, en Tom was in het nieuwe gezin dat zij gekregen had, gebleken te zijn, zooals Wijbrand, zijn stiefvader, het noemde: „Het vrolijke hart dat een geduige maaltijd is." Bovendien: Tom, dat was zij zelf. „A ça, je remon is mon sang!" had haar vader dikwijls van haar gezegd en zij kon het van haar jongen zeggen. Zij konden met elkaar spreken zonder woorden. Zij hadden dezelfde begeerten, dezelfde behoeften, ze hielden van het leven zooals het was, en ze geleken uiterlijk op elkaar ook als twee droppels water. En Mariannetje dan? Herkende zij daar haar bloed niet in? Toch! maar op andere wijze. Het kind had haar aanleg, haar geest, geloofde ze, ze zou stellig schilderes worden als zij, maar overigens was zij op en top een Hoogland.

Machinaal had moeder Antje onder die overdenkingen de naamkaartjes op de borden gelegd. Nu overzag zij nog eens alles. Wijbrand zou tevreden zijn, 't zag er keurig en vrolijk uit. Tusschen het witte met gouden rand versierde servies stonden de schaaltes met roode en crème vlâ, de bruin en zwarte studentenhaver, de kristallen gember- en morellen vazen, de groene Rijnwijn glazen. In het midden moest de taart nog komen. Was die nu nog niet gebracht! Zij schelde en terwijl ze wachtte, schikte ze het zilver nog eens op het buffet. Ze zag zich zelve daarbij zonder het te willen in den spiegel. O! o! daar was de weerbarstige lok weer aan het springen. Ze mocht zich nog wel eens even netjes maken voor de gasten kwamen, anders zou Willem haar weer plagen dat ze altijd nog de oude Antje was, wier haar los ging bij iedere beweging. Ach ja, daar had Leonard immers altijd schik in. Hij zeide altijd, dat hij het eerst op haar verliefd was geworden, toen zij als zeventienjarig meisje voor hem piano speelde en in het vuur van 'r spel haar haar los ging. Dat was lang geleden, nu had zij zelf een dochter van zestien jaar!

„Mevrouw, 't was zeker om de taart, net gekomen!"

't Was Geesje, die de kamer binnen gekomen was. „Ja, ja zeker, je hadt 't geraden, Gees."

„In 't midden, Mevrouw?" Antje knikte, de taart zag er prachtig uit. In witte suikerletters prijkte het woord „Promotie."

„Wat zal de jonheer kijken, hè?" zei Geesje, „de tafel is prachtig — maar — maar, da's nou jammer — da's nou effetief jammer."

„Wat is jammer, Gees, je maakt me aan 't schrikken, alles is toch in orde?"

„Guns Mevrouw, heb u 't niet gezien? U zit met z'n dertiene!" Met z'n dertien! Mevrouw Hoogland telde na, ja waarlijk. Gees had gelijk. Met dertien aan tafel, als Eline dat zag, zou ze geen stuk eten. Wat zou ze doen? Wijbrand zou alle andere maatregelen, die het getal dertien zouden doen verdwijnen, uit den booze vinden. Hij geloofde natuurlijk niet aan zulken onzin, maar Eline en eigenlijk Oma wel! In haar familie was dit bijgeloof wel bestaande; eigenlijk vond niemand van hen het prettig.

De deur ging open. Het was Oom Piet, die met oude Grootmama en moeder Antje de eenige was die niet de promotie van David te Leiden had kunnen bijwonen en dus thuis met de twee dames de gasten wachtte.

„Wel? waarom deze groote verslagenheid? Is de kip zwart gebakken, Geesje?"

„Denk eens aan, Piet", zeide z'n schoonzuster, „dat had ik in 't geheel niet gezien. We zijn met ons dertien."

„Telt u maar, meneer," animeerde Geesje.

Oom Piet's ronde grijze kop telde met lichte schokjes de borden.

„Warempel, dertien. Gees, meisje, ik weet wat. Jedekt voor een persoon meer."

„Maar meneer!"

„Maar Piet."

„Natuurlijk, je zet eenvoudig een bord en couvert, glazen, en stoel, alles....."

„Maar meneer, waar mot dat nou en als er nu niemand komt te zitten?"

„Wedden dat er wel iemand komt te zitten?”

„Wedden, Piet! Dat is immers onmogelijk. We moeten het maar zoo laten. Wijbrand zou er verontwaardigd over zijn.”

„Ik wil wedden dat Wijbrand er zelfs tevreden mee zal zijn, Antje — Luister nu eens voor een keer naar mijn wijzen raad en zet er nog een stoel bij, hier naast Marianne.”

„Daar zit De Rave!”

„Nu, dan aan den anderen kant.”

„Daar zit Floris.”

„Nu, Floris wil misschien wel opschuiven, op mijn verantwoording!”

„Wat wil je dan doen? nog iemand inviteeren?”

„Ik zeg niets, verder, ik geloof alleen dat er iemand komt te zitten.”

Moeder Antje en Geesje gingen aan den gang, de borden werden dicht bij elkaar geplaatst. Oom Piet hielp mee, glazen en couverts eveneens te verschuiven. Er was nu een open ruimte tusschen de zitplaatsen van Marijke en Floris. Geesje ging weg om de borden uit de keuken te halen, en nu moeder alleen met oom Piet was, zeide ze: „Piet, je zult toch geen dwaasheden uithalen? Wie wilde je er bij inviteeren?”

„Ik denk er niet aan iemand te inviteeren, maar je zult zien, Antje, dat er even goed een oplossing komt.” Hij legde zijn hand op haar schouder. „Vertrouw je me?”

„Natuurlijk Piet”, zei ze hartelijk. „Ik weet niet wie ik meer vertrouwen zou dan jou!”

Maar toen Geesje binnenkwam met de borden en om een schoon servet vroeg, oom Piet daarna plechtig den stoel bij-schoof, begonnen zij allen te lachen. Geesje wist niet van uitscheiden, ze verborg haar gezicht in 'r schort, maar plotseling nam ze dat van haar rood rond gelaat en nog een beetje hikkende, raadde ze aan: „Mevrouw, nou moet u op 't kaartje zetten: „Serazia”, de denkbeeldige vriendin van Mar... van de Jongejuffrouw!”

„O ja! Serazia, dat is dat fantasietje van vroeger. Wacht, heb ik nog kaartjes?”

„Neen”, zei oom Piet „dat moet je niet doen. Zoo onder ons mogen we haar daar wel eens mee plagen, niet aan haar eerste diner. Geef mij het kaartje, ik zal 't invullen. Toe, je hebt immers gezegd me te vertrouwen?”

„Je bent een raadsel”, zeide Antje.

Geesje dribbelde nu heen, en bij de deur riep ze: „Mevrouw, daar zijn de rijtuigen, geloof ik! Mag ik effekus den jonheer feliciteeren voor ik weer naar de keuken ga?”

Moeder Antje vond, dat David bleek zag toen ze hem begroette, haar beide handen in de zijne. „En?” vroeg ze.

„Cum laude!” zeiden De Rave en Mees bijna tegelijk.

„Cum laude! o jongen! jongen!” Moeder Antje kuste hem met tranen in 'r oogen. „Wat zegt vader daar wel van?”

„In z'n schik, mevrouw!”

„Dominé had niet anders verwacht!”

Het waren alweer de Paranimfen die antwoordden voor David. Maar moeder Antje hoorde haar gasten de gang binnenkomen, ze moest haar goeden lieven man haar geluk zeggen over zijn geluk met zoon David die eindelijk, ja eindelijk maar goddank Cum laude gepromoveerd was.

„Je moet Grootmama zelf gaan halen, jongen,” zeide ze tot hem. „Ze wil door jou aan tafel gebracht worden.”

„Prachtig”, zeide David. Het was het eerste woord dat hij sprak. Die malle jongen! Hij was zeker zelf onder de indruk.

Nu stonden in het volgend oogenblik allen om moeder Antje heen, alle oude lieven die zij in langen tijd niet gezien had, want de Haarlemsche familie was hokvast en moeder Antje verliet haar dominé maar zelden. Zij ging of liever werd doorgegeven van den eenen arm naar den anderen, van dien harer moeder, de kleine bedrijvige zwartoogige oude dame, Mevrouw Breecamp, naar dien van haar vader, den langen eenigszins gebogen ouden heer met den grooten krommen neus en vriendelijken blik, naar dien van haar zuster Eline, Mevrouw Doornbos, een schoonheid en statige verschijning, naar dien van haar zwager Willem Doornbos — die moeder Antje omhelsde met den uitroep: „Hoe kom je er nog levend af, dierbare Ant!” — Dominé Hoogland knipte met zijn oogen en veegde gedurig zijn bril af. Moeder Antje kende die beweging; zij stak haar arm door den zijnen en liet dien niet meer los, terwijl ze het verslag van de promotie-plechtigheid te Leiden door de gasten kreeg. „Mijn groote dochter moet maar eens de honneurs waarnemen,” zeide ze en fluisterde in Marianne's oor, dat Daatje van alles op de hoogte was en zij haar maar moest bijstaan.

„Mag ik ook helpen?” vroeg De Rave.

„Kijk eens aan, daar biedt zich al een galante ridder aan,” zeide oom Doornbos. „Nu zullen we eens zien of die jongelui het goed doen.”

Oma Breecamp was niet tot zitten te krijgen. Zij was in zoo langen tijd niet in dit huis geweest waar de bijzondere schilderijen-collectie van haar schoonzoon een groote aantrekkelijkheid voor haar opende. Zij ging van de Schelfhoutjes in de voorkamer naar de twee Bosboompjes in de achter-suite, van deze naar de stillevens van Maria Vos en Henriette Haane die boven de piano hingen; ze dribbelde van Henriette Ronner's katjes naar de glad geschilderde kippetjes van Smits en scheen eindelijk rust gevonden te hebben bij een warm doorzond schilderij van Weissenbruch, een stukje oud stadsleven waar twee kleine vrouwenfiguren de kleur in gaven.

„Je smult!” zeide Grootpa Breecamp van uit zijn groote fauteuil in de voorkamer.

„Ja ja, ik smul! ik smul!” antwoordde zijn jonge oude vrouw, de blauw dooraderde handjes telkens in extase even opheffend om ze dan weer te verbergen in de zwart kanten sjaal die van 'r schouders af, haar japon halverwege bedekte.

Marianne, Anton de Rave en Daatje stonden even deze onstoffelijke smulpertij door de aanbieding van een andere.

„Zout of zoet, Oma?”

„Port of Madera, Mevrouw?”

En toen oma bediend was, volgde ze het drietal naar de voorkamer, waar de geheele familie nu bijeen was. David toch was met de tachtigjarige Grootmama Hoogland binnengekomen, oom Piet en Floris Beekman, die zoo goed als tot de familie behoorde, waren gevolgd. Nu was Grootmama Hoogland weder het middelpunt. Zij werd door Oma Breecamp met gejubel begroet. De twee oude dames noemden elkaar nooit anders dan Grootmama Hoogland en Oma Breecamp. Zij waren zoo verschillend als men zich twee menschen maar denken kan. Grootmama de voorname statige strenge oude vrouw, Oma de van levenslust en kunstzin tintelende kleine dame, met vlugge, nog altijd bevallige bewegingen. Zij waren elkaar wellicht juist door dit groot verschil zeer sympathiek. Doornbos schoof een stoel aan voor zijn schoonmoeder. „Als 't u blijft, Oma spring in 't veld, zet u nu eindelijk eens neer bij ons oudjes.”

„Wip van 't stoeltje is de naam”, zeide de oude heer Breecamp en hij tikte Marianne op de blozende wang, want het drietal dienende geesten was nu bij Grootvader aangeland.

„Zout of zoet, Opa?”

„Port of madera, mijnheer?”

„Kind, je ziet er uit als een perzik,” zei Grootpapa, „waar heb jij dat mooie kleurtje van daan? Had je je grootvader daar ook niet eens wat van kunnen geven?”

Had ze weer zoo'n kleur, dacht Marianne. Die lastige nare kleur. Ja natuurlijk, nu plaagde oom Doornbos haar en zou ze eerst recht beginnen te gloeien, en terwijl Tante Eline zich bediende van „zoet” en zich „een glaasje madera dan maar” door Daatje liet schenken, pareerde ze oom's bewering dat ze meer op een rood appeltje leek dan op een perzik. „Ja dat dacht ik wel, oom, Grootpa houdt er een fijnen boomgaard op na!”

Bas Mees die met Floris en dominé Hoogland in gesprek was, wendde zijn hoofd om en hij ontmoette de spottende donkere oogen van Marianne, het zusje van zijn vriend, dat hij vandaag eigenlijk voor het eerst ontmoet had. „Daar zit pit in, drommels, wat 'n raspaardje is dat!”

„David! David!” klonk het, „mijnheer de advocaat, meester Hoogland! Op je Cum laude!” David klonk met iedereen, en toen Mees hem met 't zusje zag klinken, stond hij opeens naast haar. „David amice, daar ga je! en zusje van David, mag ik ook eens klinken, op je broer!”

„En ik?” vroeg De Rave, zich voor Marianne buigend. „Ik drink op 't zusje van den broer.”

Marianne's donkere oogen gingen van den een naar den ander. Zij was zoo trotsch op haar David! Nu had hij toch Cum laude gehaald en 't was of iets van de dankbaarheid op de twee Paranimfen moest afdalen.

In de senaatskamer had zij de oogen niet van het drietal afgehouden: David in 't midden voor de tafel en de twee vrienden studenten als trouwe wachters naast hem. „Ik ben zoo blij”, zeide ze, „en ik vind 't zoo leuk dat ie Cum laude heeft.”

„Ja, hij is benijdenswaardig,” zei Mees.

„Omdat ie zoo'n aardig zusje heeft,” zei De Rave.

(Wordt vervolgd).

Foto C. Steenbergh.

EEN BIJZONDERE STADSTUIN
EEN VAN DE VERRASSINGEN. HET PLEKJE WATER EN HET TRAPJE NAAR HET UITZICHT.

EEN BIJZONDERE STADSTUIN.

ER zijn drie soorten van stadstuinen, een van de vrouw die tevreden is en zelf ingenomen met het behaalde resultaat, dat, hoewel niet onbelangrijk, toch nog maar een probeeren is; een van de zoekende, de tastende, die zich afwendt, wetende niet het juiste gegeven te hebben; een van de zekere, de blijmoedige, die bereikt heeft. ☼ Hoe is zij te benijden, deze laatste! Hoe is in haar tuin een rust, een beheerscht-hebben, wat is er een onzichtbare aanwezigheid, die een klein gebied deed uitgroeien tot een verruimende werkelijkheid. Bij haar is geen eentonigheid, evenmin als overdaad. Er is geen strakheid, maar ook geen losbandigheid. Orde is er en vrij leven ten deele, toch zijn de planten tot vreugde. Ja zeker, er is vreugde; dat geeft zelfs het grastapijt dat vol beweging is en deel van den „ademenden grond” zooals de begaafde vrouw dat ziet en voelt en noemt. ☼ De ademende grond, wie denkt daaraan! In de eerste tuin is hij als een verdriet, zakken deed de opgebrachte aarde er en nu is het bassin hoog er boven uit en de stapsteen er, naar toe liggen schots en scheef, als zwemmende, en men is verwonderd dat men nog stevig gaat. In de tweede is hij vast gelegd, is het een aanvaarden in gelatenheid, zonder blijmoedigheid, van Hollandsche vlakheid. Maar zie, het is maar aan zeer enkelen gegeven om de waarde zóó te bepalen, dat het wordt als hier in den derden tuin, het rythme van het gedicht wat de tuin is geworden. Want hoe zou het zijn mogelijk geweest zonder deze cadans. ☼ Daar is de directe voorgrond, vervolg van de kamer, van de veranda; krachtig, royaal en breed, de bijzondere groote plaveiing, uitnoodigend om te zitten in de stoelen, daar geplaatst, en te kijken, met even een bloemen-nabijheid, die vriendelijk is. Dan gaat dat, in verhouding zoo juiste, blanke, steenen pad, dat daar niet weg te denken ware tuschen het gras, och, met een paar tredjes af en dan verder weer op om zich te verliezen op een plekje waar verrassingen

zijn. ☼ Als men dit zoo schrijft, lijkt het zoo simpel, en toch wordt het zoo belangrijk, alleen maar door het vinden van een Japansch Acertje, een Irisplant, dit gaan van het wegje en het bijna verstopt zijn van de tredjes onder welig groeiende bedekking. ☼ Het is niet zóó gezegd: eerst de voorgrond, dan het pad, dan duidelijk de verdieping, vervolgens het weer opgaan, neen, het is als in een sprookjesverhaal, en toen, en toen, en toen, steeds in de sfeer van het geheimzinnige, het vertellende. De ademende, begraste grond omringt het pad, hij gaat rechts op naar de Magnoliastruik, die alleen de drager mag zijn van groote bladeren hier, en naar den pereboom, oud en gevormd in eerbied voor den ouderdom. Hoe geschud is zijn stam, hoe staan de takken tegen de lucht, die wijd is en hoog en zich welft in genegenheid over dit plekje van de aarde. ☼ Links gaat het daar glooiend naar de vaas toe, die verstopt staat, maar niet zóó of de schoone vorm is bewaard gebleven en gespaard voor overgroeiing van de Vuurdoorn. De struikboom, die jonger is en niet zoo hoog, brengt toch evenwicht met de peer. ☼ De Vuurdoorn, zie, hoe belangrijk die is; het is de komende avond nu en geen zon slaat het vuur de bessen uit, die overtalrijk zijn gezeten aan de breeduit daar in den hoek, al is gedempt de oranje-toon. De Vuurdoorn is de verheugenis in dezen stond en de kleur in den tuin, met het goudbrons van lage Chrysanthen, zoo bij den voet. Fijn en teer is de Tamarix in haar verschijning, als een wolk achter de bessen, en sierlijk hangen de takken, en zij, die weten, zien hoe geknipt is in dezen grooten struik, opdat ruimte kon blijven voor de bank op het verrassingshoekje. ☼ Het zijn de planten die mede het rythme van den grond bewaren en overnemen; zich versnelt is er een uitgroei, wanneer het steil opgaande Coniferen, die zeggen: „wij zijn op het hoogste punt, terzijde van het pad staan we, wij zijn het die de rust

geven en de mogelijkheid dat er verdieping is. Want de tuin is niet uit bij ons, kijk, er is meer ruimte, zelfs zooveel dat een Cedertje, jong, nog groeien kan en voorjaars, omarmen het dubbelbloemige perzikboompje, als zijn schoone bruid."

☞ Er zijn dan voor het oog de grenzen nog niet getrokken, zij gaan verder, verder, over den muur, tot in het verschiet een silhouette wel van een iep geteekend staat. ☞ Het is een niet groote stadstuin waarin wij zijn, men zou het schier vergeten. Men kan ademen hier; zelfs zij die verlangen naar ruimte sterk in zich dragen, behoeven niet te vragen en te zoeken, zij vinden hier en voornaamheid en rust. Ook vriendelijk leven van rozen-struiken, wild en uitgegroeid en klimmende in den ouden pereboom. Zij vinden zware schaduw, weggedoken onder de takken, en daar waar klimop de begrenzingsen begroeide. Vóór die donkere diepten zien zij stralend en blank in het licht, de bloemen van de Japansche anemonen. ☞ Het is daarom een genot in dezen tuin te zijn, omdat het zoo'n geheel geworden is en nietsstorends bergt, dat vragen doen komen; neen, integendeel, de vragers worden stil omdat zij het antwoord vinden waarnaar lang het zoeken was. ☞ Hoe is deze

werkte, zoo begenadigd dat zij de juiste wijze vond, om den goeden tuin te scheppen? Dit is zeker, hier is de oplossing van de gratie der planten en den tuin, in tegenstelling van die der planten en de natuur, want wat men zeggen moge, het is weliswaar de onzichtbare tegenwoordigheid, maar niettemin de aanwezigheid van den mensch, hier de vrouw, de kunstnares, die haar stempel drukt op deze bijzondere plek.

TINE COOL.

De Nieuwe Kerk te Amsterdam.

ALS ik van mijn papier opkijk, zie ik door mijn raam de straat voor mijn huis met een imposant opschrift gesierd. Ik wil hier niets zeggen pro of contra de drankbestrijding, in hoeverre ze inderdaad resultaten afwerpt, of welke andere excessen (zie sport, morfine, etc.) de maatschappij aan de geloovige bestrijders van Bacchus dankt, maar sinds weken al maakt 't me krieuwelig, als ik bij iederen oogopslag gedwongen word te lezen: „De nieuwe maatschappij behoeft nuchtere menschen."

Het woord nuchter is hier, natuurlijk — laat me niet onbillijk wezen — in den meest letterlijk-materieelen zin bedoeld en ik ontken niet, dat we ons de toekomstige maatschappij liever denken met menschen, die vast op hun beenen staan dan met menschen, wier geest beneveld is. Waarbij dan nog altijd de vraag open blijft, wat nuchter en wat beneveld mag heeten. Immers, ik heb een stil vermoeden, dat de aangeboren nuchterheid, die de Hollanders van de meeste andere volkeren onderscheidt, van tijd tot tijd een zekere beneveling, al behoeft deze dan niet noodzakelijk door geestrijke dranken te worden opgewekt, noode kan ontberen. En zeker is 't overtollig, de nuchterheid bovenmatig te accentueeren, die we in ons heele land alles zien doordringen, die de schoonste kerken der middeleeuwen, toen de geloovige mensheid een beneveling onderging, alle schoone gevoelens in haar wekkend en tot uiting brengend, welke die schoonste kerken van hun heerlijkheid en glans beroofde door ze te ontredderen op een wijze, die den volkomen onpartijdigen bezoeker kwetst. Immers wat is goddelijker dan zuivere schoonheid en hoe kan anders dan vandalisme worden genoemd datgene, dat, zonder eenig oordeel des onder-

Foto C. Steenbergh.

GEZICHT OP KOOR EN KAPellenKRANS DER NIEUWE KERK TE AMSTERDAM.

scheids, die zuivere schoonheid niet erkennend, haar vernietigde. ☞ 't Was met een bedroefd hart, dat ik de Nieuwe Kerk, Amsterdams hoofdkerk, verliet, toen ik aanschouwd had, hoe met alle respect voor de herstellingen, waarmee de menschen van dezen tijd de misgrepen van een vroeger geslacht trachten weg te nemen, de innige harmonie, die eenmaal in deze basiliek alles te zamen bond, is verstoord. Niet alleen sta ik met deze klacht. In een artikel over de Nieuwe Kerk zeide in 1897 Mr. N. de Roever, archivaris van Amsterdam: „De kerk gelijk wij haar thans zien, geeft slechts een flauw denkbeeld van hetgeen zij eens, in katholieke handen gebleven, had kunnen worden, zoowel als van hetgeen zij eens vóór de hervorming was. Voor den hervormden eeredienst is zij niet gebouwd en ook niet geschikt. Het gebouw staat daar naakt bijna als eene arme vrouw, die vraagt om te worden aangekleed. En dat te doen verstaat alleen de Roomsche kerk... Onze oude kerken doen mij denken aan pas ontruimde huizen, zoo hol en kil en ongezellig. Wilde men ze weder in fleur zien, men zou ze moeten terug geven aan de Katholieken." Inderdaad, hoe kostelijk moet de

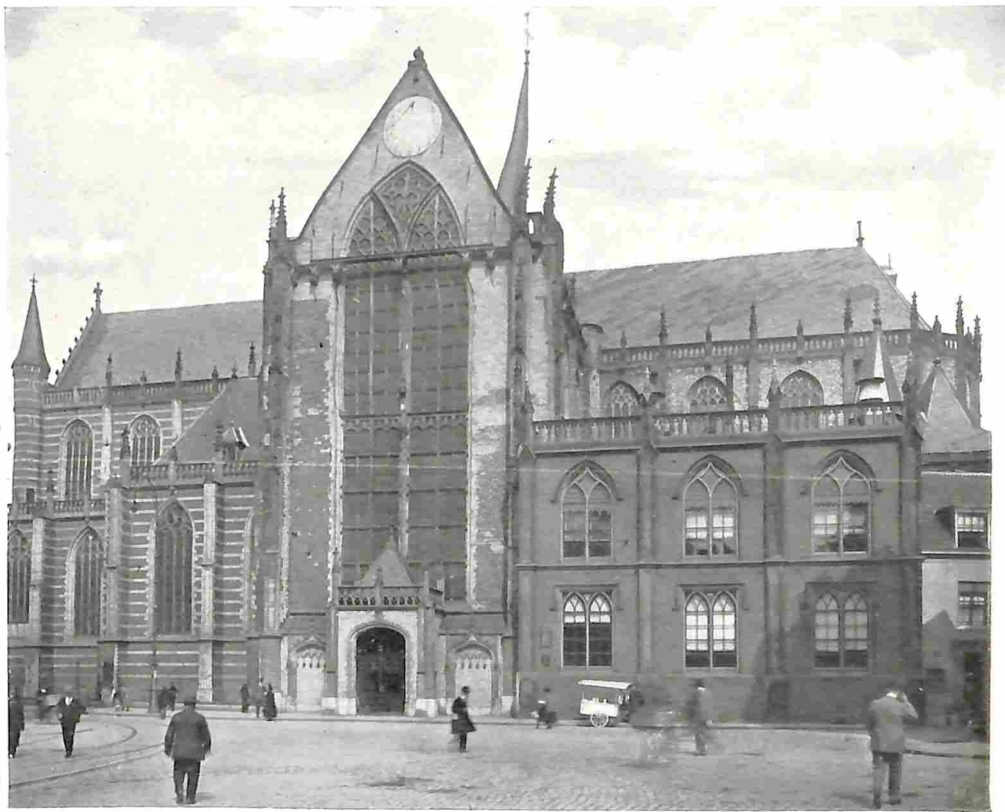

Foto C. Steenbergh.

DE NIEUWE KERK TE AMSTERDAM, DAMZIJDE

Nieuwe Kerk zijn geweest, toen ze in den aanvang der 15e eeuw in gebruik werd genomen. — Al lang waren de bewoners der Nieuwe Zijde van Amsterdam ontevreden over het feit, dat slechts de oude zijde als parochie werd erkend en in de Oude Kerk een schoone parochiale kerk bezaten, terwijl zij zich moesten vergenoegen met enkele kapellen. En niet alleen de groote bevolking aan de andere zijde van den Amstel gevoelde dit als een onrecht, ook de stadsregeering achtte het verlagen der Nieuwe Zijde-bewoners rechtmatig en maakte zichzelf dus tot tolk van dit deel van Amsterdams ingezetenen, toen ze den bisschop van Utrecht, Frederik van Blankenheim verzocht, de Nieuwe Zijde als afzonderlijke Parochie te erkennen. Wat geschiedde op 15 November 1408 „ad honorem Dei omnipotentis, nec non gloriosissimae Virginis Mariae matris ejus et Sanctorum omnium.” Terwijl tevens

verlof gegeven werd de kerk te bouwen. Zóó luidt de Hollandse vertaling van de Latijnsche bul, waarbij dit geschiedde: „Weshalve wij de plaats stichten van genoemde nieuwe kerk en van het kerkhof, als ook de kerk zelve nieuw te bouwen in de bovengenoemde plaats tot een parochie-kerk of pastorale kapel als een medehulp van de voornoemde kerk van den heiligen Nicolaas en het kerkhof tot een plaats voor kerkelijk begraven, haar tevens een plaats toestaande tot bewaring der Sacramenten en doophuis en alle andere onderscheidingen aan een parochie eigen.”

☒ Pas in 1414 begon men echter te bouwen: 't schijnt toch niet gemakkelijk geweest te zijn de noodige gelden bijeen te krijgen en zonder den bijstand van den rijken Amsterdamschen koopman en bankier Willem Eggert, raad en gunsteling van graaf Willem VI, had 't misschien nog langer geduurd, voor men met den bouw begonnen was. Het kerkhof, aan den Dam gelegen, was de aangewezen plaats voor de nieuwe parochie-kerk en de goedgeefsche koopman kon van uit zijn huis (volgens de overlevering het huis „de Brill” op den Dam, tot den voorgenomen bouw van het nieuwe stadhuis in 1653 afgebroken) den voortgang van den bouw aanschouwen. En de eerste kapel die aan de kerk werd toegevoegd, werd eveneens door Willem Eggert gesticht. In deze kapel werd hij begraven; nog lezen we het grafschrift, dat vroeger geschreven stond op een balk tusschen twee pilaren, op de kroonlijst van het hek, dat deze kapel (nu schilderswerkplaats) afsluit: „Anno 1417 den 15den dag in Julio starff Den eerbaeren Heer Willem Eggaert heer tot Purmerynde. Gedoyteert met twee vicaries meede fundateur van Dese Kerk die Begraven is onder dese blauwe Serk.” Intusschen is het aantal zerken in de Nieuwe Kerk legio geworden, zoodat de blauwe zerk boven Willem Eggerts graf niet meer is te onderscheiden. Maar aan een pilaar, die zich waarschijnlijk boven de plaats bevindt, waar dit graf werd gedolven, is een monumentje aangebracht, dat volgens Wagenaar het wapen van Willem Eggert zou verbeelden, vastgehouden door twee beren als schildhouders. Onder dit wapen staat gebeiteld: Willem Eggert Heer tot Purmerynde starff den 15 Juli 1417. Latere onderzoekingen hebben echter uitgewezen, dat dit onderschrift ten onrechte is aangebracht, want het wapen werd vervaardigd ter eere van den schepen Jan Berentsz. Beth en zijn vrouw Lijsbeth de Grebber, een nakomelinge van Willem Eggert. De kwartieren waaruit het wapen bestaat zijn: 1. Berensz, 2 de Grebber, 3 Eggert, 4 Boelens, terwijl de schildhouders een kinderlijke toespeling

zijn op den naam Berentsz. Waarschijnlijk heeft Arent Jan Berenszoon, leproosmeester van 1519 tot 1522, het monumentje ter nagedachtenis aan zijn ouders laten vervaardigen. Zijn moeder Lijsbeth was misschien ééne der 4 Lijsbeths, die een monniken-klooster te Amsterdam hielp stichten en als vrome zoon van een vrome moeder heeft hij, Mr. Arent Berentsz, doctor in de medicijnen en daarna Carthuizer te Arnhem, in 1495 misschien een vicarie gesticht op het St.-te Arnhef, in de Nieuwe Kerk. ☒ In de 19e eeuw heeft Amsterdam nog eens de herinnering aan Willem Eggert herleven door de Ellendige Steeg (ze bewaarde de heugenis aan het Ellendige Kerkhof, de plaats waar misdadigers en zelfmoordenaars begraven werden) Eggertstraat te noemen. ☒ Maar keeren we nu weder naar het verleden. Slechts enkele jaren was de bouwheer begraven of in 1421 brandde de pasgebouwde kerk af, maar deze brand bepaalde zich, gelijk die van 1452 en van 1645 voor het grootste deel, tot het inwendige. De buitenmuren werden slechts weinig gehavend, zoodat een groot deel der kerk nog van het eerste gebouw is. Met de omringende kapellen, die we op de afbeelding van de N. Kerk, gezien van de Eggertstraat af duidelijk aanschouwen, is 't echter anders gesteld: immers deze dagteekenen stelling uit een later tijdperk dan dat van den eersten bouw. Trouwens die eerste bouw was ook niet spoedig voltooid en toen de kerk eindelijk gereed was op het eind der 15e eeuw ongeveer, week ze oneindig veel af van het oorspronkelijke plan en tot in 't midden der 16e eeuw waren de kerkmeesters voortdurend bezig de Lieve Vrouwekerk, (die na den brand van 1452 onder bescherming van de heilige Catharina werd geplaatst en sindsdien ook Catharina-kerk werd genoemd), te vergrooten en te verfraaien. Zoo werden de meeste kapellen aan de Oostzijde rondom het koor in de eerste helft der 16e eeuw gebouwd, evenals ook het Noordertransept tusschen 1536 en 1544 op gelijke lengte gebracht werd met het Zuidertransept, om de onregelmatigheid van het kruis tot kleinere proporties terug te brengen. ☒ Evenwel schijnt achter het koor, daar waar thans de toegang tot de Ruyters praalgraf is, reeds in 1443 door den lateren burgemeester Bartholomeus Doos een kapel te zijn gesticht, die later den naam kreeg van Vier gekronde- of Metselaarschoor. Dan werd het Willem Eggaertschoor gebouwd, waarop in 1488 de Lieve Vrouwenkapel aan de N.O.-zijde volgde, welke, door Meeuw Gerbrandsz. gesticht, in 1510 reeds de Drapenierskapel werd genoemd. En op 'de plaats, waar nu het

Foto C. Steenbergh.

DE NIEUWE KERK TE AMSTERDAM.
WAPENSTEEN MET ONDERSCHRIFT TER HER-
INNERING AAN WILLEM EGGERT.

keukenfornuis van den koster staat, was eenmaal een altaar, gewijd aan Jacobus den Meerdere door Jacob Verbergen (vermoedelijk Jacob van Berge, die tusschen 1482 en 1502 herhaaldelijk burgemeester is geweest). In dien tijd stichtten Dirksz (1510) kapellen, de Jan Meeuwischoor, en de priester Vechter (1510) kapellen, de Jan Meeuwischoor (thans stookplaats) en de Boelingerskapel (nu bergplaats van den doodgraver), die omstreeks 1540 door den priester Claes Hillebrandtsz den Otter, gezegd Boel, van een hek werd voorzien. De laatste gaf ook vele kunstwerken aan de kapel, terwijl zijn eigen grafzerk, naast den uitgang van de Eggertstraat, zijn gebeitelde afbeelding laat zien. De laatste van dezen kapellenkrans is de kapel, vlak voor de deur der sacristie (de tegenwoordige kosterij), door den kerkmeester Jan Dirksz. Sil gebouwd. ☒ Hoe kostelijk moeten koor en kapellen zich hebben vertoond, toen alle kerkschatten nog aanwezig

waren. Want de O.L. Vrouwenkerk was de rijkste van alle Amsterdamse kerken in dit opzicht. Niet minder dan 35 altaren waren er opgericht, door de kerkelijke gilden o.a. door het Heilige Kruisgild, het gild van de Nieuwe zijde, door ambachtsgilden en door bijzondere personen, die alles deden om hun altaar in eere te houden. Prachtige schilderijen, geborduurde altaarkleden, en vanen, rijk gepolychromeerde, in hout gesneden of in zilver gedreven heiligenbeelden, waren de onmisbare attributen hierbij. Zoo was er een zilveren Mariabeeld, waaraan 16 pond zilver was verwerkt, een verguld zilveren ciborium, niet minder dan 19 pond zwaar, een verguld zilveren kruis van 13 pond zilver, toebehoorend aan 't Kruisgilde, waarin een stukje van het echte kruis besloten zou zijn geweest, een monstrans van anderhalf pond, en nog ontelbare andere kerksieraden. Het Bergvaardersgild bezat een zilveren St.-Annabeeld, dat 13 pond woog en opvallend was de gekruisigde Christusfiguur, die boven 't oxaal in 't gewelf hing, waaronder een bord met Latijnsch opschrift:

Nam Deus est quod imago docet, sed non Deus ipse
Hanc videas, sed mente colas quod cesmis in ipsa.
(Slot volgt). RO VAN OVEN.

De Carriso Gorge in Californië.

INDIEN men van Californië spreekt, rijzen er onwillekeurig voor ons geestes-ooog beelden op van een overvloedigen plantengroei, van weelderige boomgaarden en eindelooze reeksen vruchtboomen, welke zich koesteren in de stralen eener zuidelijke zon; alles overweld door den strak-blauwen hemelkoepel, waarin de zon, deze groote leven-schenkster, statig en glorieus haar weg aflegt. Hoe weinig denken wij, menschen der twintigste eeuw, er aan, dat het Zuidelijk gedeelte van ditzelfde Californië eens, minder dan 100 jaar geleden, een troosteloze dorre woestijn was en dat eerst door den cultiveeringsarbeid en bovenal door de bevoeiingswerken de boomlooze woestijn is omgetooverd tot een paradijs op aarde. Het uiterste Zuiden van Californië is echter nog niet in cultuur gebracht en zeer waarschijnlijk zal men er niet in slagen den bodem in deze woestijnstreek productief te maken, te meer daar een groot gedeelte van dit gebied door rotsformaties wordt ingenomen. Moge dan ook, uit een utiliteitsoogpunt beschouwd, deze streek niet veel waarde hebben, de natuur biedt hier zooveel te bewonderen, dat het bezoek aan de woestijn-staten snel toeneemt. De wondere plantengroei, de droge lucht, doch bovenal de sprookjesachtige zonsondergangen, als de bergen zich baden in purper en blauwgrijs licht en de westelijke hemel met gouden glans straalt, bieden een zeldzame bekoring. Zulk een kleurenweelde vindt men zelden op aarde; het is alsof de natuur den mensch hier wil toonen, welke aandoeningen met fijne, haast etherische kleurschakeeringen in ons gewekt kunnen worden. Voeg daarbij nog, dat de rotsformaties niet een monotone grijsgrauwe kleur dragen, doch allerlei tinten vertegenwoordigend, zich stil in de stralen der koesterende zon verheugen, en gij kunt u een flauw denkbeeld vormen van de kleuren-symphonie, waar het oog zich in kan verlustigen. Een heilige, haast

BAD MÜNSTER AM STEIN.

bovenaardsche stilte hangt over deze bergen, niet gestoord zelfs door den roep van een eenzamen vogel. De spoorweg, dat onmisbare vervoermiddel der 19e en 20e eeuw, heeft enkele jaren geleden den Carriso Gorge ontsloten; een kloof bij de Mexicaansche grens gelegen. De hoofdlijn der Southern Pacific Railway Company loopt van New-Orleans naar Los Angeles en San Francisco, via El Poso in Texas en Yuma in Arizona. Bij Yuma begint de San Diego and Arizona Railway, welke u, de Mexicaansche grens overschrijdend, door de Carriso Gorge naar San Diego in Californië brengt. De Carriso Gorge ontleent zijn naam aan een soort stekelig gras, Carriso genaamd, (Phragmites Communis), hetwelk hier veel voorkomt en door de Indianen gebruikt wordt voor het vervaardigen van manden. Een rijke verscheidenheid van woestijnplanten, zooals Spaansche Bajonet (Yucca Whipplei), vactactus (echinocactus Meliniformus), wilde honderdjarige plant (agave deserti), prikkende peer (opuntia engelmanni), cholla (opuntia bigelovii), enz. is er te vinden. Onze afbeelding geven een goed beeld van de structuur der bergen; op den voorgrond de woestijn-vegetatie. De afstand tusschen Yuma en San Diego bedraagt 350 K.M.; het hoogste punt der lijn ligt op 1200 M., bij het plaatsje Hiposs. Welk een zwaren arbeid de locomotief moet verrichten, om deze hoogte te bereiken, moge blijken uit de afbeelding hieronder, waar men de sterke helling der spoorbaan duidelijk kan waarnemen. Talrijke tunnels (in totaal 21 stuks), met een gezamenlijke lengte van 5 K.M., moesten geboord worden.

CARRISO GORGE

De spoorweg doorsnijdt de Imperial Valley; in 1900 een troosteloze woestijn zonder plantengroei. Heden ten dage, nadat het land bevloeid wordt, levert deze streek een rijken oogst op, o.m. dadels, citroenen, grape-fruits, een jaarlijksche waarde van 125 miljoen gulden vertegenwoordigend. Het water wordt geleverd door de Colorado rivier. De San Diego and Arizona Railway eindigt in San Diego, een oorlogshaven en stad van 120.000 inwoners, welke zich, zelfs voor Amerikaanse begrippen, fabelachtig snel uitbreidt. Een gelijkmatig klimaat, weinig regen en een weelderigen subtropischen plantengroei maken dit gedeelte van Californië tot een ideale verblijfplaats. Hier bevindt zich het oudste Missiegebouw van de Vereenigde Staten: de Mission of San Diego de Alcala werd in 1769 gesticht, als eerste van 21 Franciscaner Missie's, zich langs den Koninklijken Heirweg — El Camino Real — uitstrekkend.

F. S. BOSMAN.

Een sierlijk bloeiende hangplant.

ALS zoodanig mag ongetwijfeld betiteld worden de *Campanula isophylla* (Moretti), wanneer zij des zomers volop bloeit. Het is een plant, welke hier nog maar weinig als kamer- of serreplant wordt gekweekt; hoewel ze wel geleidelijk als zoodanig veld wint! In Duitschland behoort ze hier en daar tot de geliefkoosde vensterplanten; men treft in sommige huizen geheele verzamelingen van deze plant aan, die dan alle voor de ramen te pronken hangen. De meest algemeene vorm, die van deze Campanula in cultuur is, is de witte variëteit, de *Campanula isophylla flore albo*, en het is deze, welke ik bij enkele liefhebbers ten onzent wel aantrof, soms geheel overdekt met bloemen. Wie deze plant eenmaal bezit, wil ze niet meer missen, en waakt over haar als een kostbaar kleinood; dat is mij meermalen gebleken! En geen wonder, want bij verlies, is het niet gemakkelijk haar terug te krijgen, omdat ze bij de kweekers hier, zoover ik heb kunnen vaststellen, niet in cultuur is. Wat wel bevreemdend is, want ik twijfel niet of zulke bloeiende Campanula's zullen, bij aanbieding, dadelijk koopers vinden. En dit te meer, omdat de bloei zeer lang aanhoudt en de bloempjes zelf ook ongemeen lang duren; vooral als de plant in den bloei uit het zonnetje gehouden wordt, en een luchtige en frissche plaats heeft. Wie de plant eenmaal heeft, behoeft echter voor verlies niet zeer bevreesd te zijn, althans bij goede verzorging! Want deze Campanula is heel gemakkelijk van stekjes voort te kweken. Er zijn liefhebbers, die op deze wijze zich een groote verzameling hebben aangekweekt, zeker wel een bewijs, welk een dankbare en sterke kamerplant deze Campanula is. Mij dunkt, ze behoort voor te komen op de plantenlijst van elke Floralia-vereeniging, om de redenen, boven reeds genoemd, maar tevens, omdat deze plant zoo'n dankbare soort is om met zorg te worden opgekweekt. Want door zorg kan men ware prachtplanten ervan kweken, die aan alle kant haar zwierige takjes over den pot laten afhangen en wier stengels in den bloeitijd van boven tot onderaan met witte bloemen en bloemknoppen zijn versierd. Als men de hierbijgaande reproductie naar foto nauwkeurig in de details beschouwt, kan een beschrijving haast achterwege blijven, zóo scherp en duidelijk komen de verschillende

Foto C. Steenbergh.

CAPANULA ISOPHYLLA FLORE ALBO, IN BLOEI.

kenmerken daarop uit. Maar ik wil die kenmerken toch even aanduiden, om eenige leiding te geven, waarop men bij aanschaffing letten moet; wat wel van belang is om zich te kunnen vergewissen, of men bij koop wel de echte, hier beschreven, witte *Campanula isophylla* krijgt. Want er zijn meerdere soorten, die op deze Campanula gelijken, met witte en blauwe bloemen, als *C. garganica*, *C. Mayi*, *Campanula fragilis*, e. d. Maar de *C. isophylla* is van al deze wel de mooiste! Dat de stengels kruipend, en, als zij geen steun vinden, hangend zijn, is reeds meegedeeld; en toont ook overtuigend onze afbeelding. Maar, van de blaadjes sprak ik nog niet! Die zijn niervormig, of rond, met hartvormigen voet; daarbij is de rand sierlijk gekarteld of ingekerfd. De bloemen komen voor in luchtige trossen, en kenmerkend is bij die bloemen, dat zij wijdgeopend en ondiep zijn, veel wijder dan bij de meeste Klokjes (*Campanula's*) het geval is. En wat vooral dadelijk opvalt in die bloempjes, dat is de ver vooruitstekende stijl met stempel, zooals ook alweer duidelijk op de foto valt waar te nemen. Nog een duidelijk

kenmerk vertoont de kelk, waarvan de kelkslippen smal en puntig toegespitst zijn, wat niet minder scherp op de afbeelding te zien wordt gegeven. De blaadjes zijn kaal (onbehaard); zoodat thans wel niemand in de onzekerheid behoeft te verkeeren, of hij de echte *Campanula isophylla alba* heeft gekregen. De bloemkroon is overigens groot, wel drie centimeter of daarover, en is vijfspelig, waardoor zij uitloopt in vijf breede, evengroote, puntig toeloopende slippen. Een goede grondsoort voor deze Campanula is bladaarde met grof zand en wat verteerden stalmest. Men kan haar in potten of schotels (mits niet geglaazuurd), voorts in ampels en bakjes kweken. Vooral in ampels komt de plant zeer fraai uit. Kweekt men haar in potten, dan moeten deze, als de stengels ver gaan overhangen, zoodat ze langer dan de pot worden, op standaard worden gezet, om deze stengels vrij te laten afhangen. In den zomer, voor en tijdens den bloei, mag het de plant nimmer aan water ontbreken. Na den bloei kan men de plant eenige rust geven, door niet meer water te geven dan noodig is, om de aarde matig vochtig te houden. In den winter vooral zij men voorzichtig met het gieten,

en vermijde het, vooral bij koud, donker weder, op de blaadjes te gieten; want dat kan rotting veroorzaken! De beste plaats is dan voor het raam in een niet te koele kamer of serre, waar de plant slechts nu en dan water krijgt, om te voorkomen, dat de aarde bepaald droog wordt. Wil men de planten des zomers buiten zetten, dan is dit ook goed; ze bloeien daar even goed als binnenshuis; maar natuurlijk, in een kamer of serre zijn ze beter beveiligd tegen wind en regen en stof. Maar hieruit volgt wel, dat men dit sierlijke Klokje ook heel goed op veranda's en in de buitenvensterbank kan kweken, waarvoor het echter aan te bevelen is een luwe, d.i. min of meer windbeschutte plaats uit te zoeken. Ik hoop plant, in het sortiment onzer kamer-, serre, balcon- en vensterbankplanten zal worden opgenomen; en... hoe algezonder zal!

A. J. VAN LAREN.

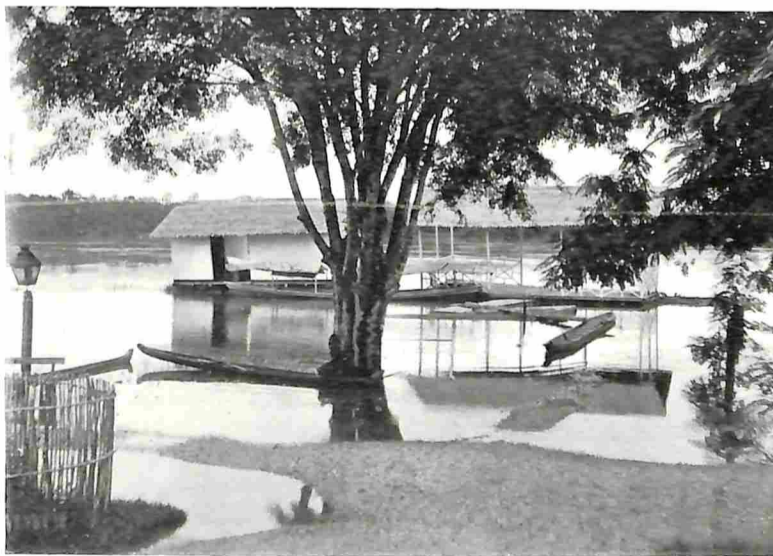
EEN THUISREIS.

Voor den ingang van een donkere grot, die als onderaarsche rivierloop de toegangspoort vormt naar den hemel der Lawangan-Dajaks, ligt tusschen hooge, zwaar begroeide rotswanden een drooggelopen zandplaat, waar ik met mijn roeiers den nacht heb doorgebracht. Wij zijn op de thuisreis. Bij het verlaten van ons bivak ligt over het stille watervlak van de Soengey Ajoeh nog de wazige schemer van het kille vroegste morgenuur. Ginds in de verte worden alleen de toppen van de hoogste woudreuzen verlicht door de eerste stralen van de opgaande zon. Snel stijgt ze omhoog, en als even later hare lichtbundels zich een weg banen door het bladerdek van de tot nog toe in 't duister gehulde wildernis, leef ik weer in het sprookjesland van een Borneosche moeraswereld. De bodem van het overstroomde woud is een spiegel, waarin zich alle beelden van den chaos der tropische plantenweelde weerkaatsen. Duizenden waterdruppels, die de nachtelijke regen op de loom neerhangende blaadjes achterliet, schitteren als wondere kristalletjes, zoodra ze vallen in den schijn van een door de kruinen heenbrekende lichtstraal. ☼ Meegedragen door den stroom, glijdt ons prauwtje langs den donkeren, overschaduwden oever. Een krokodil, die op een zandbank, koesterend in de nu reeds felle zonnwarme zich te rusten heeft gelegd, dompelt bij onze nadering achteloos in het water terug; even rimpelen dan op het effen vlak van de kalm voortschuivende rivier een paar zich deinend voortplantende kringgolven. Het is stil rondom ons. Alleen de vlucht van een troep neusapen ruischt ritselend door de blaren; met groote sprongen, slingerend van tak tot tak, verschuilen zij zich haastig in het dieper gelegen woud. Een groene boschslang blijft echter, ook als wij op nog geen halven meter langs hem varen, in elkaar gekronkeld, onbeweeglijk liggen op den gaffel van een dooden boomstronk. In den namiddag passeeren wij langs een stuk hooger gelegen oever een sedert kort verlaten landangveld; hier werd het frissche groene bosch verwoest, om den bodem twee, hoogstens drie jaren met rijst te beplanten. Slechts wazig te onderscheiden door de van hitte trillende lucht, die over den grond golft, meen ik ginds aan den overkant een wild zwijn te bespeuren, dat bezig is achter een vervallen ladanghutje den grond om te woelen. Een hooge mierenterp, aan weerszijden begroeid met alang alang, onttrekt het aan mijn gezicht. ☼ Ons bootje glijdt verder. Waar het aan 't einde van de doodsche velden weer den overschaduwden oeverrand bereikt, schrik ik plotseling even op: vlak over ons heen klapwiekt een neushoornvogel suizend door de lucht. Als hij neerstrijkt op een hoog de lucht in stekenden boomtak, zie ik het wit van zijn veeren en de kleurige pracht van zijn grooten oranje snavelhoorn glinsteren in het helle morgenlicht. Een klein gitzwart vogeltje, dat hem op zijn vlucht is gevolgd, verdwijnt op korten afstand in het dichte groen der blaren. Wanneer de neushoornvogel voor de tweede en derde maal opvliegt, juist in de richting die wij varen, komt ook telkens het zwarte beestje uit zijn schuilhoek te voorschijn, vliegt hem na en tracht hem, in blijkbaar heftige woede, van terzijde aan te vallen. Eerst bij het neerstrijken laat de kleine rakker hem met rust en bergt het veege lijf tusschen het loof van een koepangkruin. ☼ Een van de Dajaksche roeiers, die met zijn makkers juist bezig is ons ranke prauwtje onder de kromming van een dwars over de rivier gevallen woudreus door te laveeren, volgt, zoodra wij weer in veilig water zijn, met een lachend gezicht den vogelstrijd boven in de lucht. „Ketjil tetapi pinter berani!” — klein maar dapper en sluw — zegt hij luid genoeg om door mij te worden verstaan. En even omkijkend vraagt hij: „Weet mijnheer wel waarom het de neushoornvogel zijn eigen schuld is?” Terwijl wij door een vernauwing van de stroombedding in iets vlugger vaart de rivier afzakken, vertelt hij mij nu van een heel lang verleden, toen de oppergod in den drukken arbeid van de eerste schepingsdagen had vergeten de vogels een kleur te geven. De anggang — neushoornvogel — en zijn veel kleiner broertje de entjek, het lange wachten moe, besloten ten leste zelf aan het werk te gaan en elkaar zoo goed en kwaad als het zou lukken, een kleurig kleedje te bezorgen. De anggang, als grootste en voornaamste, was het eerst aan de beurt en entjek, die vooral aan den kop van anggang veel zorg besteedde, slaagde zóó goed, dat zijn makker zich na afloop van de bewerking vol trots in den spiegel van het nabijgelegen meer bewonderde. Maar toen de neushoornvogel op zijn beurt

EEN THUISREIS. DE GROT.

entjek zou beschilderen, kwam plotseling een onbedwingbare lust tot plagen in hem op; hij greep naar den verfpot en maakte zijn kleine vriendje met een paar vegen zoo zwart als de nacht. Entjek bekeek zich in het water en zag tot zijn grooten schrik wat er gebeurd was. Woedend vloog hij den op de vlucht geslagen anggang na en zwoer dat hij hem voortaan nergens meer met rust zou laten. „Vooral niet in de vlucht,” zoo besluit de Dajak zijn vertelling, „omdat dan de rappe lenigheid van 't kleine zwarte vogeltje vergoedt, wat het aan kracht tegenover den grooten, loggen anggang mist.” En meteen zetten hij en zijn makkers een bij de Dajaks bekend roeliedje in, dat hen zal helpen den prauw gemakkelijker door den nu steeds trager stroomenden Ajoeh te stuwen. ☼ Tegen den avond varen wij in stilstaand water en bij het betrekken van een bivakje, dat met moeite gevonden wordt op een droog plekje van den drassigen oever, is er zelfs „ajer passang”, het in de lage Doesoelanden veel voorkomend verschijnsel van een rivier, die haar water terugvoert in de richting van haren oorsprong. Voor ons een onbedrieglijk teeken, dat de Barito bandjirt. ☼ Vroeg in den morgen reizen wij verder; de tegenstroom wordt sterker en na onafgebroken inspannend roeien, den ganschen dag, ontsluit zich de donkere poort der Ajoehwouden en ligt voor ons de Barito, het machtige schouwspel van den met witte schuimvlokken bedekten Doesoestroom, die glinsterend in het licht der maan, geruischloos zijn geweldige watermassa naar beneden, naar het Zuiden laat glijden. Met groote stuurmanskunst brengen de Dajaks ons door den maalstroom van de Ajoehmond; de Barito neemt ons op en in snelle vaart scheert het prauwtje in den stillen tropischen nacht over den draaienden, schuimenden waterspiegel. ☼ Bij het aanbreken van den dag hoor ik als eerste morgengroet uit de vogelwereld, den doordringenden schreeuw van een anggang, die in het oeverbosch neerstrijkt. Onmiddellijk wordt hij gevolgd door een klein zwart vogeltje, dat zich op eerbiedigen afstand verschuilt in het dicht groen der blaren. Ik tracht nog te ontdekken of het entjek is, met zijn twee lange staartveertjes, maar

HOOG WATER IN DE BARITO.

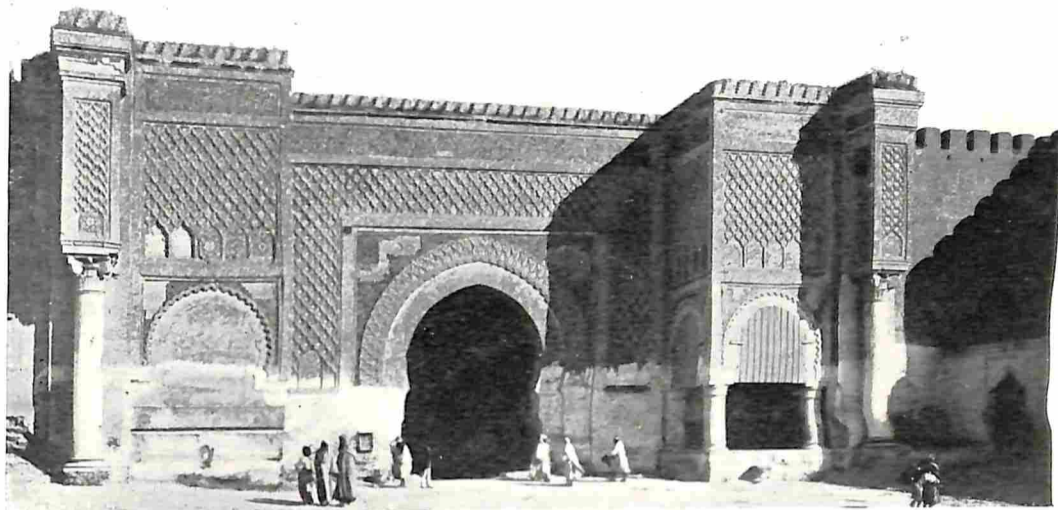
Op leven en dood.

20) Naar het Engelsch
door CHLS G. D. ROBERTS.

IX

DOOR VUUR EN VLAMMEN.

IN zekeren zin kennen ze elkaar tamelijk goed, die twee — de man en de beer. Gedurende bijna twee jaar waren ze elkaars erkende tegenstanders geweest. ☞ Gezien had de man den beer slechts éénmaal en dat maar een enkel oogenblik — een glinstering van sluwe, woeste, onderzoekende oogen uit een dennenboschje en een reusachtige, zwarte schaduw, die geruischloos wegzonk in de zon-gevlekte duisternis. Maar hij kende die groote voetstappen — wel een derde grooter dan die van de gewone beren uit Oost-Canada — die hun dreigend spoor in alle richtingen om zijn hut drukten. Hij kende die klauw-indrukken op de diep-gegroefde steunboomen, waar de bezitter dier klauwen zijn merk gezet had bijna zoo hoog als een grizzly beer gedaan zou hebben. ☞ En hij had verscheiden geweldige boomstompen bekeken, slechts half verrot, welke die gevaarlijke klauwen hadden opengescheurd alsof ze van papier waren, bij het zoeken naar mieren en larven. Het was niet moeilijk uit een en ander op te maken dat hij te maken had met een ontzettenden mededinger naar de heerschappij over het wilde gebied, dat hij zich tot arbeidsveld had uitgekozen — een mededinger, die mettertijd, als de kleine boerderij zou zijn ingericht, een zware belasting zou leggen op zijn schapen en koeien. ☞ Bovendien begreep hij wel, dat zijn vijand een bizonder mooi vel moest hebben, dat een hoogen prijs zou opbrengen op de bont-markt. Als hij niet bezig was met hakken en wieden, aardappels poten en boekweit zaaien, hut bouwen en struikgewas verbranden, zette hij vallen in het rond voor zijn gevaarlijken tegenstander, die — zooals hij terecht vermoedde — te sluw was om binnen het bereik van zijn geweer te komen. ☞ De beer zijnerzijds kende den man veel beter dan de man hem kende. Van het eerste oogenblik af, dat de man op de oevers van de wilde South Fork was aangekomen, had het groote zwarte beest hem beloerd — met vijandige oogen, zooals vanzelf spreekt, omdat hij een vreemde was en een rustverstoorder, maar met dat al toch eigenlijk meer met groote nieuwsgierigheid. Niet-tegenstaande zijn reusachtige gestalte, kon hij zich, als hij dit verkoos, even geruischloos bewegen als een wezel of een slang. Even onbewegelijk als een dier oude boomstronken, die door lang verdwenen houthakkers waren vergeten, had hij de schittering en de zwaaien van des mans bijl gevolgd, het donderend neervallen van berken en dennen en esschen naarmate de open ruimte vergroot werd en het zonlicht kon doordringen tot den warboel van struikgewas, dat den bodem van het woud bedekte. ☞ Met verbazing had hij gezien hoe de twee krachtige roode ossen, gehoorzaam luissterend naar de bevelende stem van den man, de klaar gemaakte boomstammen op hun plaats hadden getrokken; en had toen gadegeslagen hoe de hut vorm gekregen had, een allervreemdsten vorm, onder de bekwame handen van den man. In den beginne was hij verbaasd geweest omdat de groote ossen zoo onderdanig waren en dat zij den man niet aanvielen en hem met hun scherpe horens doorboorden of plat traptten onder hun gespletten hoeven. ☞ Maar aldra begon ook hij te ondervinden dat er van de stem van den man en van de onbewuste onverschilligheid voor de oogen, die hem vermoedelijk van uit de

DE VIER VOORNAAMSTE STEDEN VAN MAROKKO.
DE BAB MANSOER-POORT TE MEKNÈS.

omringende, donkere bosschen beloerden, een onverklaarbaar overwicht uitging. Het was duidelijk, dat de man geen vrees kende. Dan moest hij toch bepaald heel sterk zijn. En zoo begon de beer hem te vreezen, ofschoon hij aanvankelijk geen reden voor zijn vrees kon vinden, behalve dat geheimzinnige iets in de stem van den man, wat ook de ossen met loeiend geduld scheen te doen gehoorzamen en zwoegen. ☞ En toen op een dag, nadat de hut gebouwd was, toen de man er in en dus onzichtbaar was en de heete lucht in de door de zon geschroeiide open ruimte zoemde van muggen en vliegen, en de roode ossen lui in de schaduw lagen te herkauwen met luide, snuivende ademstooten, had hij gezien hoe een groot hert tusschen de boomen uit stapte en bleef staan kijken naar de hut. De man was de hut uit komen loopen en had een ding naar zijn schouder opgeheven, dat leek op een langen, bruinen stok. Dadelijk was een tong van wit vuur uit de punt van den stok gesprongen met een kort, doordringend geknal. En het hert, vèr weg aan den rand van de open ruimte, was opgesprongen en voorover gevallen op zijn snoet, dood. De beer was bij dit gezicht koud geworden van schrik en had zich dieper in de struiken teruggetrokken. ☞ Geen wonder, dat de groote roode ossen, al hadden ze nog zulke gevaarlijk uitziende horens, dit schepsel gehoorzaamden, dat op een afstand kon dooden, alleen door met een stok te wijzen en een knallend geluid te maken. Na dien tijd was de beer nog voorzichtiger bij zijn bespieden van dien vreeselijken indringer; maar juist die angst en vijandigheid deden hem dezen nog scherper bespieden. Het was duidelijk, dat hij den man niet uit het oog mocht verliezen, uit vrees

DE VIER VOORNAAMSTE STEDEN VAN MAROKKO.
GEZICHT OP MEKNÈS, DE HEILIGE STAD VAN MOELAY ISMAEL.

dat niet-te-voorzien en ongehoorde dingen zouden gebeuren. Dit was de reden dat — nadat de man gereed was met zijn zaaien en planten en met het waterdicht maken van zijn hut — toen deze maatregelen om den beer in een val te lokken, deze van een en ander op de hoogte was. Van al de onzichtbare, nieuwsgierige toeschouwers, wier schuwe, wilde oogen dit werk gadesloegen — eekhoorns, patrijzen, hazen, waschberen, regenvogels, boschmuizen, herten, vossen en uilen — was de beer de meest belangstellende en begrijpende. Toen de eerste val — een zwaar stel balken — gemaakt, van lokaas voorzien en opgesteld was en de man weg was gegaan om ze in de gelegenheid te stellen naar vreed werk te doen, had de beer ze voorzichtig en nauwkeurig onderzocht. Ofschoon niemand hem ooit verteld had hoe Troje gevallen was, was hij door de natuur begiftigd met die aangeboren scherpzinnigheid waarvan de mannen van Troje zoo ongelukkig misdeeld schijnen te zijn geweest; en hij vreesde den man, zelfs als hij giften bracht. Hij rook aan het aas — een groot stuk lekker varkensvet — op veiligen afstand; en besloot het stilletjes te laten hangen. Hij dacht, dat zoo een lekkernij niet met een goede bedoeling voor den eerste den beste die het vond, was neergelegd. Terwijl hij — verborgen in een boschje jonge dennen, wier aromatische geuren zijn lucht overheerschten — nog aan het kijken en afwachten was, kwam een kortstaartige kat aanwandelend. Zij zag het glinsterende witte lokaas, dat haar zoo uitnodigend toegestoken werd op een tak in de val. Haar ronde, vale oogen begonnen hebzuchtig te glinsteren, ofschoon ze haar ooren toornig achteruit legde uit angst voor de sterke menschenlucht van de voetsporen er omheen. De wilde kat was niet erg slim. Ze was knap genoeg om te weten, dat dit lekkere hapje het eigendom was van den man. Maar die was nergens te zien. Ze kon juist van verre zijn stem hooren, terwijl hij sprak tegen die domme ossen. Met den buik op de grond, liep ze snel en geruischloos er heen en sprong toen plotseling met een zacht, maar triomfantelijk gebrom op den buit neer. Er scheen iets onder haar weg te zinken. Met verschrikte oogen zag de beer hoe de drie zware balken, die een soort van dak boven de val vormden, met een slag naar beneden vielen. Met een oorverdoovenden gil, die afgesneden werd bijna nog voor hij begonnen was, werd de ongelukkige kat er onder verpletterd. Een roode eekhoorn, die het heele voorval van een nabijzijnden tak had gadeslagen, barstte in een zenuwachtig gesnater uit. En een kraai, die op zijn sombere vleugels uit de boomtoppen was neergedaald, streek voorzichtig op een der balken neer en met schuinen kop, alsof hij zeggen wou: „Ik heb 't je wel gezegd,” keek hij met zijn heldere, scherpe oogen naar de doode wilde kat. Naar zijn meening moesten alle wilde katten dood zijn. Dat was de eenige toestand waarin hij van ze hield. Maar de manier waarop deze aan haar eind gekomen was, leek hem al bijzonder geheimzinnig. Van dien dag af, kwam het den beer voor, dat al wat den man toebehoorde iets van een val had — iets, om met angstige belangstelling te bestudeeren, maar in geen geval aan te raken. En dat was de reden, dat toen metertijd de man een kalf en den grootten gemaakten grasgrond bracht en een varken en daarna schapen en een zestal drukke kippen, de beer ze nooit met een poot aanraakte. Vooral de schapen deden hem het water in den

Foto F. P. P. Bins.

EIKEBOOM TE OELE BIJ DELDEN.

DEZE BOOM, DIE EEN OMTREK VAN NIET MINDER DAN 8 M. HAD EN DE DIKSTE BOOM VAN ONS LAND WERD GENOEMD, IS DOOR DEN CYCLOON OP 10 AUGUSTUS J.L. VERNIELD.

mond komen, maar ze zagen er te verdacht gemakkelijk uit. Het waren vast en zeker vallen. Als hij er een greep, zou de hemel misschien neervallen en hem even plat slaan als de wilde kat. De man, in plaats van dankbaar te zijn voor die onthouding, dacht er niet verder over na en beschouwde dit als de natuurlijkste zaak ter wereld. Maar hij werd wettend omdat al zijn pogingen om den beer in een val te lokken steeds zonder resultaat bleven en zwoer, dat hij vóór er nog een winter om was, de huid zou hebben. Tegen het eind van den zomer kwam een tijd van verschroeiende droogte. De gevoed rivier, die altijd een woelige stroom was en die gevoed werd door onuitputtelijke, uit den grond opwelende bronnen in de „Kale gronden”, slonk slechts weinig. Maar de groote Ottanoosis vertoonde droge zandruggen en grauwe rotsputten, die de oudste houthakkers zich niet konden herinneren ooit droog te hebben gezien. Heel wat beekjes verdwenen heelemaal en lieten als herinnering niet anders dan opeenvolgende, stilstaande, zwarte plassen, versholven onder het wortelstelsel der ceder- en lorkeboomen. En verscheiden eenzame meren lieten hun lilies sterven op een stinkend bed van droog liggende, met plantwortels doorgraven modder. De man trok er zich echter niet veel van aan, want op nog geen drie honderd yard afstand, even voorbij de grens van zijn klein domein, liep de South Fork, die alle

droogte tartte. Zijn bockweit- en aardappel-aanplantingen waren te ver gevorderd, dan dat gebrek aan regen ze geheel kon bederven. En voor zijn vee hoefde hij niet voor watergebrek te vreezen. De South Fork stroomde op dit punt zowat een halve mijl er boven en er onder niet zoo erg woest, zoodat de man ze veilig kon bevaren in zijn groote boomstamkano uit visschen kon gaan. Verderop werden de stroomversnelingen bijna onbevaarbaar over

een afstand van twaalf of vijftien mijlen, tot de woeste stroom overging in een ondiep meer, welks lage oevers omringd waren door levenloze lucht en de droge, onbeweeglijke hitte, wachtend op regen. Even later verscheen aan het felle blauw van den hemel, in plaats van de koel-grijze, zoo zeer verlangde wolken met een belofte van regen, een bruinkleurige nevel, waar de zon doorheen scheen als een schijf van heet koper. De welriekende geuren van het woud werden vervangen door een flauwen maar prikkelenden reuk, die pijn deed aan de oogen en brandde in den neus. De arenden, haviken, kraaien en andere snel-vliegende vogels verdwenen. Al de viervoetige dieren, die rondsvaarden in het dichtst der bosschen, werden onrustig, bevreesd voor gevaren die ze noch bevechten, noch ontvluchten konden. De groote, zwarte beer, snuffelde met hoog opgeheven snoet, angstig naar alle vier de windrichtingen; toen verdween al zijn belangstelling in den man en al wat hem aanging en hij draafde jankend naar een punt zowat vijf mijl stroom-af, waar een diepe kreek van rustiger water een zijarm vormde van den schuimenden stroom van de South Fork. Even later keek de man, die lusteloos werkte in zijn ziekelijk uitzienend aardappelveld, leunend op zijn spade, vol angst naar de donker wordende lucht. „Brand” mompelde hij, „hier in de buurt en misschien niet ver af. Ik hoop maar, dat er geen wind komt opzetten!”

(Wordt vervolgd).